

В.Л. Великий реаліст

Другого квітня минає вісімнадцять років від дня смерті одного з визначних українських письменників, творця української реалістично-побутової повісті, Івана Нечуя Левицького.

В переломову добу українського життя Нечуй Левицький першим з українських письменників дав широко розгорнуті картини з життя українського села, показав методи русифікації української школи й церкви та переродження української інтелігенції. Страшні картини нелюдського визиску одних та втрату національної свідомості другими подав ним на тлі чудової української природи, як різкий дисонанс між можливостями країни й сумною долею її автохтонів.

Шістдесяті роки минулого сторіччя знаменні для Московщини намаганнями її інтелігенції, яка була під впливом модерних західно-європейських соціалістичних ідей, здійснити свої "месіаністичні" тенденції шляхом служення народові, наближення до нього навіть зовнішньо, пропагандою соціалізму. Цими ідеями захопився й молодий Левицький, який, вчителюючи по різних місцевостях Правобережжя, бачив на власні очі горе й муки народу, мав щире бажання йому допомогти та знайшов до того єдиний можливий шлях: показати їх світові, в яскравих літературних образах, змалювати повну картину національного й соціального поневолення України.

Друга половина XIX ст.

На Україні відзначалася бурним ростом промислу: гуральні, сахарні, гуті, копальні, росли, як гриби по дощі. Все це потребувало робочих рук і ними ставали кріпаки, які, тікаючи з під панського гніту, сподіваючись знайти бодай марево волі, знаходили ще гірше поневолення, попадаючи "з під дощу та під риву", бо промисловці, використовуючи безвідне становище бідаків, визискували їх ще нещадніше від панів.

Гордий, свободолюбивий, працьовитий українець душівся в брудних заводських касарнях, виснажувався надмірною заводською роботою, пух з голоду і... в ньому народжувався стихійний бунт проти чужинців, проти арендаторів, проти паяк-жидів. Спроби одвертого протесту, спроби бунту придушувалося збройною силою, частину протестантів перекуплювалось, а неподатні наповнювали собою в'язниці й етапи далекого Сибіру.

Сміливіші тікали на південь у Дністрові та Кубанські плавні, до Таврії. В диких очеретяних хащах приморських плавань, далеко від ока поліції знаходили вони свою волю. Але й там вона була лише ілюзією. Бо хижі око царського поліція знаходило їх і там, щоб повернути до панів. Та й самих бурлак тягло - машило додому, на Україну, на "ясні зорі, тихі води, мир хрещений", де лишилися родини, рідні могилки, дім.

А українська інтелігенція в цей час розгубилася. Частина мріяла про всеслов'янську федерацію, ідейку хитро накинену Московю, інші намагалися працювати для просвіти народу, та їх було надто мало. Більшість перекинулася цілком на службу Москві, або спольщилася.

Українське ж панство проциңдривало свої маєтки і йшло до заґпаду.

Картини невідрадні. І тимбільша заслуга Нечуя Левицького перед Україною, що він реалістично змалював своїм майстерним пером історію запеклої боротьби України за свою окремішність наприкінці XIX ст.

Він показав світові всю безвиглядність становища українського загалу, а разом з тим і його надзвичайну живучість, його відпорність чужинецьким впливам. Як тяжко не жилося кріпакам, втікачам - бурлакам, заробітчанами - вони все лишалися українцями, різко відрізняючись від напливового чужинецького елементу. Московська гармошка, матюк, розпуста зустрічали рішучий засуд і спротив краю.

Лиш одиниці, на взір Василяни з повісті "Бурлачка", гинули, мов метелики на вогні, в круті нових умов життя, лише перед смертю притомніючи й посилаючи прокляття тим чорним ворожим силам, що знівечили їх.

Нечуй Левицький не плаче над долею нещасного уярмленого народу, він мов літописець карбує страшний рахунок згуби і поневолення та змушує своїх героїв до бунту. Іншого бо виходу він і сам не знав.

Бунт його персонажів сліпий, невгамовний, як степова пожежа. Вони, немов сліпці, борються в задушливій темряві життя, бунтують, але виходу знайти не можуть, бо це келіх горя й мук не виповнено, це не досішли вони до ідеї власної держави, це не розпочали політичної боротьби з наїзником.

Більшовики намагалися зфальшувати значіння Нечуя Левицького, приписуючи його творчим риси

протесту проти лише пацьського гніту, проти соціального підбиття України, свідомо замовчуючи, що він писав саме про українських селян у лабетах московських і польських панів та жиців лихварів; про українську волю та прагнення до неї нагадує сценами з "Миколи Джери", проти русифікації протестує "Хмарами" і підкреслено український (незластивий москалеві) індивідуалізм, прагнення мати "своє" поле, хату, своє власне матеріальне і духове "я" виводить у "Наїдашеві сімі".

Серед москалів - персонажів творів Бечуя Левицького нема ні одного, що володів би рисами не то шляхетності, а бодай звичайної порядності, звичайної людяності. В них бачиться відразу заїждів, що живуть коштом підбитих, намагаючись накинути їм це ж своє духовість.

Одні то "дрібничку" й замовчують "сусіди - опікуни". Велику загрозу виародовлення вбачав Бечуй Левицький так у тогочасній системі освіти, коли дітей з пацьських, інтелігентських та багатих міщанських українських родин виховувало на чужоземній зразок, як і в міщанських шкільних, яким так сприяла Москва. З цього бо виходили покручі (перевертні) типу Ольги Дашковичівни в "Хмарах", які цілком забували "хто вони і яких батьків діти", і самі допомагали виародовленню українців. А до того ще і перша українська, єдина підпора в часи

лихоліття, опинилась під зверхністю єпископів-москалів, що в українські села Насидали москалів - священиків і переслідували українських.

В такі то часи піднісся голос, який кликав до усвідомлення лиха, кликав усіх, хто почував себе українцем, стати в обороні рідного краю, рідної культури, кликав виконати заповіт великого Кобзаря:

"Обніміте ж, брати мої,
Наймешого брата,
Нехай мати усміється,
Заплакана мати!"

Мова творів Бечуя Левицького - це жива мова нашого села, мова дрібного інтелігента, мова духівництва, подана так майстерно, з такими глибокими значеннями її, що з цього боку його твори вище всякої критики. Читач серцем відчуває, що персонажі цих творів - живі люди, вяті безпосередньо з життя з усією його реальністю.

Таке шасливе поєднання таланту повістара з високою мовною культурою, зробило Бечуя Левицького одним з найпопулярніших наших прозаїків, відними продовжувачами якого стали Пацас Мирний та Франко.

Кожний, хто любить рідний край, хто любить рідну мову, згадає в цю днину великого українця "Незлим, тихим словом".

ПОВОРОТ УКРАЇНИ

"Я полюбив цей Нарід (український)
Палкіше, ніж власні шляхоці
(Польські) Навички і мрії"

(Закінчення "Сповіді" проф. В. Антоновича.)

Кожний Нарід переживає зміну свого складу в наслідок історичних обставин. Одні одиниці відходять до інших Народів, а другі - Навпаки. Деякі з тих, що відійшли, повертаються з бігом подій назад до свого Народу. Так відбувалося і відбувається з усіма народами, так було й з нашим. Чи ж мало було таких українців, що покинули свій Нарід і пішли на службу до іншого? А перевертні - ренегати гірші чужого ворога (Ярема Вишневецький). Колине українське боярство княжої доби поступово спольщилось, змадяризувалося, або зрумунаувалося. Таким чином явилились польські магнати Саєружські, Чорторязькі, Любомірські, Четвертинські, Вишневецькі, Острозькі та інші, а слідою за ними дрібна шляхта з Правобережжя та західно-українських земель теж попкалась по легким хліб. По укладку Козацької держави Хмельницького змосковшилась також старшина та духівництво на Лівобережжі й степовій Україні. З'явилися нові московські пани, як Бобринські, Пуришкевичі, Гурки, Терещенки, Харитоненки, Родзянкі та інші, що вірою і правдою служили цаїзникові. Це було вислідом слабодухости, шукання легкої вигоди, та нехотів до боротьби за власну державу. З бігом часу багато наших цих перевертнів поверталося назад і намагалися героїчними чинами, самопосягом та сповненям свого обов'язку перед Україною відпокутувати гріх своїх предків. Так було з Мрозовським (Морозенко), Кричевським, Деяричем та Виховським у XVII ст.

Особливо характерним є на той час "Договір півніської шляхти Полісся з гетьманом Богданом Хмельницьким" ("Україна на переломі" В. Липинського), який свідчить, як спольщена шляхта поверталась до свого Народу - до Новоствореної рідної держави.

Подібно було і в новіших часах, (як Наприклад 1910 р.) в Галичині, коли то більше бо ооримо-католиків записалися українцями Наперекір полякам, які уважали їх за своїх.

На Лівобережній Україні початок такого повороту зробили Котляревський, Гулак-Артемовський, Квітка Основ'яненко, Євген Гребінка, Панько Куліш, Амвросій Метлинський, Левко Боровиковський, Костомарів, а за ними інші. Але найбільш виразно це проявилось в 1863 р., коли поляки, намагаючись відбудувати Польщу в межах 1772 р., закликали українських селян "золотими грамотами" до спільного повстання проти Москви, обіцяючи вразі перемоги, волю. Їх метов було використати українські сили в протимосковській боротьбі. В тої час, як грим з ясного Неба, виступив зі своєю "Сповіддю" київський професор Володимир Антонович і проголосив, що він вертається до того Народу, з якого походять його предки. У своїй "Сповіді" він писав:

"Судилося мені родитися (польським) шляхтичем на Україні. Дитиною були в мене всі звички. Найчів і довго тримався всіх станових і національних (польських) упереженнь тих людей, поміж яких я виріс. Коли ж наспів час мого самоусвідом-

лення, я вперився, що ті польські шляхтичі, що живуть на Україні, стаювали перед судом власного сумління, мають два виходи: або покочати Нарід, серед якого живуть, проїнятися його інтересами, вернутися назад до національности, що їй дались відчувати їх предки, та заподіляю правед спокитувати мико, що заодіяно Народові, який вгодував кілька поколінь вельможних заїд. Коли ж у цих поляків (українського походження) на такий крок не стане сили, то нехай переберуться на польську землю заселену польським Народом, вже вибрав собі перший вихід, бо хоч я є попсованим шляхоцьким вихованням, звичаями і мріями, але мені буде легше відректись від них, аніж від того Народу, що між ним я виріс, знав його й бачив його тяжке горе на кожному кроці."

Це страшенно обурило поляків і вони за це накинулися на В. Антоновича, називаючи його ренегатом (перевертнем - зрадником), але він на це не зважав і йшов вперед і відважно шляхом, який собі вибрав. Як бачимо на його поворот до Народу в великій мірі мало вплив оточення, а саме: українське селянство зі своєрідною традицією, український фольклор, українська природа. Ці всі багатства, скарби нашого Народу, позитивно вплинули на поступ В. Антоновича.

Особливо знаменне те, що за прикладом Антоновича пішли й інші подібні йому, в яких прокинулася національна свідомість на почуття обов'язку перед українським Народом. На Правобережній Україні серед наших спольщеної шляхти знайшлися сміливі благородні люди, які, порвавши з своїм польським оточенням та його інтересами й визнавши себе українцями, стали в ряди тих, хто боровся за краю дола українського Народу. Це були Кость Михальчук, видатний діяч, Борис Позначаків та Тарей Рильський - усі вони прислужилися українському національному відродженню, а від поляків дістали назву "хлопоманів". Так само на Лівобережній та степовій Україні до українського руху приєднались Євген Чикаленко, Симиренко й багато інших, які зірвали з московською традицією батьків. Дали до українських діячів приєднується на Правобережній Україні філльоф. Історик та дипломат Вячеслав Липинський, а в Галичині особливого значіння набрав поворот до українства графа Андрія Шептицького, нашого князя церкви, греко-католицького митрополита у Львові. Він дуже багато зробив для піднесення українського Народу, його державницької, національно-патріотичної свідомости та організованости. На підсовітській Україні, випробувавши, що таке більшовизм, - сучасний нам нововідроджений московський імперіалізм - український рух очолюють Шумський, Хвильовий та Микола Скрипник.

Володимир Антонович займає одно з найважливіших місць між українськими діячами науки. Він визначний український вчений: історик, археолог, і етнограф. Був професором Київського університету до 1908 р. (Помер 26.3.1909 р.) Він написав чимало творів. За його значною участю видавалось у Києві "Київська старина". Професор Б. Маргос згадає про нього ось що: "В. Антонович читав лекції з етнографії, де висвітавав різницю між українським та московським народами. "Українская

жизнь" єдиний місячний журнал під спільною редакцією Симона Петлюри та Олександра Саліковського, який виходив у Москві і то лише російською мовою, зазначає в спогадах про В.Антоновича, що він читав патріотичні лекції про Україну в Києві серед студентів та інтелігенції в російській мові, а серед шляхти на провінції, що звала себе польською, в польській мові, та намагався довести всім існування окремої української нації, яка повинна мати власну українську державу. Він впевнено простував до своєї мети.

Заслуги професора В.Антоновича перед українським Народом полягають в тому, що він започаткував поворот до української національності тих, що їх предки асимілювалися, втратили національне обличчя, а їх нащадки повернулися знову до своїх. Під його впливом створилася нова школа українських істориків - його послідовників: академіки М.Грушевський та Багалій, В.Липицький, проф. Д.Дорошенко, академік Єфремов, професори Слабченко, Гермайзе та Отаманівський (останніх четверо засуджено за справу С.В.У.). Чимало може зав-

дячити проф. В.Антоновичеві своїм розвитком українська археологія та етнографія. Він довів у своїх археологічних працях історичність української нації, відкрив та описав багато пам'яток української історії й обгрунтував багато доказів етнографічної окремості українського Народу. Доктор М.Авдрусак у своїй статті "Українська історіографія" пише, що: "Визначний з'явець архівних матеріалів проф. В.Антонович (1834 - 1909) давав у своїх працях перевагу віткам зачерпненим із етнографічних матеріалів". Професор В.Антонович залишив велику кількість цінних наукових праць. Перейшовши до свого Народу, він виконав заповіт великого поета - пророка Тараса Шевченка:

"Обкіміте, брати мої,
Наймешого брата!"

Нам треба продовжувати здійснення цього заповіту нашого великого пророка-поета і, ідучи слідами проф. В.Антоновича, розбудувати українську науку, бути вірними синями свого Народу та повертати до української нації блудних братів - бо святом нашою метою є Вільна Українська держава.

Найзаможніше жили ті з кочовиків, які не вирощували скоту й не сіяли хліба, а тільки воювали та грабували все своє життя. Крім воєн та грабіжницьких наїздів, брали воєні даїниці з грецьких міст, крмарів і, навіть, із своїх сусідів - багатих степових царів. В їх котигах збиралася така сила золота та срібла, що їх сковища ламалися.

Коли у цих кочовиків - наїзників умирав цар, то все плем'я довго справляло йому бучний похорон. Довго цареве тіло возили по степах, і хто стрічався в дорозі, той на ознаку жалоби мусів себе рачити, або й калічити. В день похорону над царевим могилою забивали його жінок та невістичок і кололи сотні коней. Довгими рядами перед царевим могилою розставляли на стовпах опудала з цих коней і садивали на них опудала з кончиків, зарізанних на славу покійникові.

Отже, згодом порядком похорону царів змінився. У важку різьблену труну клали тіло царя. На возі розпинали коштовне шатро-катафалк, в'язькований коштовними килимами, гаптованими золотом й оздобленими золотими бляшками та кишицями; увесь катафалк завішували безліччю давоників та брязколень. Досить повільно восьмеро коней, в'язькованих золотими та срібними прикрасами, везли царя - небіжчика до місця похорону. Дзвенів і бряжчав віз. Люди вірили, що нечисті духи перелякнуться цього давоу та брязкоту й лишат небіжчика та його сім'ю в повному спокої. За труною йшла родина покійникова й Несла золотий та срібний посуд. Безупинчу голосили та тужили спеціально на те покійники чоловіки й жінки. Вели коней, гнали корів та овець, і разом з ними йшла призначена на смерть одна із царевих жінок та один його служник. Поруч з царем повинні й вони лежати в домовині.

У глибокій та широкій ямі робили пічурки для різних речей, а над ямою будували міцний дах. В ямі навколо небіжчика-царя розкладали зброю, посуд та різне домашнє знаряддя-ознаки його заможності та вельможності. І все те було золоте, або срібне, коштовне, важке.

По світах ями розвішували коштовний одяг і килими, прикрасені золотими бляшками. Там же закопували в землю глеки-амфори з улюбленим покійником вином та з оливю. Ставили також великий казан з шматками м'яса-їжа покійникові на той світ. Біля царя клали його жінку, тільки забиту, бо без жінки важко жити покійникові на тому світі. А щоб було кому осідлати та підвести покійникові улюбленого коня, ховали з царем разом і його джуру - хлопця.

Поминаючи покійника багато різали скоту та овець, а найбільше коней. Різали коней, що везли труну й усіх верхових, улюблених покійником, та всіх їх, у коштовних уборах, закопували близько покійника, в окремій ямі. Після похорону ламади на куски катафалк і розкидали навколо могили уламки жалобного возу. З'їдали зарізану скотину та овець, випивали вино й над царевим могилою протягом довгого часу насипали високу могилу.

Греки, що мешкали на наших землях, поперше додержувались грецьких звичаїв і своїх покійників ховали по-грецьки: спалювали тіло, складали попіл до урні, закопували її у яму й над нею ставили пам'ятник з мармуру або каменя, на якому вибивали покійникове ім'я, або портрет. Але коли вони розбагатіли та утворили своє міцне царство-Боспорське, тоді вони почали мерців ховати бучно

розкішно. Мурували для них кам'яні склепи, й їх стіни завішували тканинами та килимами з розкішними, художніми візерунками. Покійники клали в коштовний, різьблений та мальований труні. Поруч померлого клали сиду золота та срібла і, нарешті, над всім тим насипали високу могилу.

Отже знаходилися такі люди-зłodії, що зазіхали на скарби покійників і намагалися їх обкрадати. Поганий, нічної пори, рилися воєни у цих багатих могилах. Декому то й щастило, але траплялися випадки, коли підчас риття ба, навіть, коли вже зłodій жадібно хапав багатий скарб, склепіння могили руйнулося й важкий обвал землі ковав зłodія разом з покійником на вічність.

З бігом часу ці могили почали розкопувати вчені люди-археологи, щоб дізнатися про минуле життя нашого краю. Розкопували не потаємно, а прилюдно, і все те, що знаходили воєни в могилах уважно збирали та вивчали похованих там людей, їх зброю, прикраси й добу життя-історію наших степів. Все знайдене виставляли в спеціальних будівлях - музеях для огляду сучасними й майбутніми людьми.

Один з видатних українських вчених-археологів, найбільший з'явець історії Запоріжжя, академік Дмитро Яворницький, працював на цій ниві починаючи з дев'яностих років минулого сторіччя цілого піввіку. Завдяки його невислуженій праці, Материнсьлавський (Дніпропетровський) історичний музей поповнено багатьма експонатами з палеолітичного, неолітичного та бронзового віків. Найбільше ж він зібрав експонатів з часів козацької України та Січей Запорозьких. Тисячі цінних експонатів зібраних цим ентузіастом мистив цей музей - велетенський. Недарма й мав він назву: "Історичний Музей Яворницького".

Та гірка доля спіткала цей музей. Закопані у паңцир "цивілізовані" кати Гітлера пограбували його й безжалісно, мов дикі звіри, розтоптали цю скарбницю нашого минулого коваємим цотомом.

Багато віків тому на наших землях жили різні наїзники. Але поволі умови життя мінялися, зникли й заіпадали держави, на місце їх приходили нові. Заможне та вільне життя скитів викликало заздрість сусідів: траків, кельтів, тощо. Заздрили скитам і степовики, воєв'гичі сармати, які жили між Доном та Волгою. Закортіло й їм пожитися добром заможного сусіда. Першою на скитів рушила сарматська орда. Племя за племям переходили воєні Дін. У степах сталися верхівці та піше товариство скитів з воєв'гичами сарматськими лицарями. На підсилу було скитам, розкішеним довінім спокоєм, боротися з таким ворогом. А до того зі сходу натискали інші й інші, ще страшніші вороги. І почала валитися велика скитська держава.

Запустили степи, спустошувалися міста. Вже не було чого продавати грекам, нічого було сплавляти вниз річками. Тільки одні за одними то з заходу, то зі сходу через степи проходили все інші й інші народи, племена, стінаючи в зав'язаних валках та знішуючи одні других.

Разом з цим хиріють і грецькі міста. Не приходять сюди більш і не осідають нові колоністи з далекої Греції. Вже недалеко був то час, коли багатим скитам та грекам з їх містами та культурою загрожувала цілковита руйнація. Тільки дужа Римська держава їх врятувала, але не сплила наїздів ворожих племен і вже не було того життя, що давніше.

Та пришов час, коли самому Римові ста-

до важко боротися з сусідами-молодими народами, що натискали на нього. Упав Рим, перетворилися в руїну й багаті грецькі міста.

Довго-довго по степах, на місцях де колись жили скити та сармати, одна хвиля народів зганяла другу. Зникло все наче його й не було. Минулося.

осталися могили по полях".

Все більше ніж дві тисячі років минуло з того часу. Все змінилось, забулося. Тільки могили, що самотньо, сумуючи стоять з тих часів і досі по наших степах, нагадують нам про те доісторичне минуле нашого краю.

ОПЯДАНОСІ

Перегляд міжнародного положення за італійським часописом "Уомо Квалюке".

Автор, обговорюючи міжнародне положення, стверджує, що між англосакским і слов'янським світами назриває новий конфлікт. Як приклад наводить він російського письменника Достоевського, який боровся проти європеїзації Росії та вважав, що російський дух мусить відродити Європу. В розумінні Достоевського "Свята Росія" вічна й непоборна, має статися одного дня одинокою потугою в Європі.

Хто з поміж вас, європейські народи, знає собі справу з того, що Росія чекає своєї хвилини? Що одного дня вона зможе зачати нове величезне завдання, незнане досі в історії, виходячи звідти, де ви зупинилися та змусить усіх іти її слідами? Коли схочемо, то ніхто нічого не зробить проти нашої волі. Не буде рівної нам потуги в світі.

Так виглядає месіянським майбутньої Росії в хворобливій уяві Достоевського. Та тут виразно мусить відпасти здогадка, що нібито Росія шукає лише власної безпеки. Ми стоїмо перед мітом слов'янського післянництва, немеш небезпечним й агресивним від подібного міту Німецького післянництва.

Як доказ автор наводить перське, маджурське, турецьке й інші питання.

В так дуже напруженому положенні Черчіль вигословив свою промову в бульбоні, в якій між іншим заявив, що "він не думає, щоб Росія хотіла війни. Вона бажає тільки оwoчиз з останньої війни й неограниченої еспази її своєї потуги й своїх доктрин".

Та це, на думку автора, цікавий спосіб не бажати війни Німеччина в роках 1938-39. також не хотіла війни, однак хотіла Австрії, Чехословаччини, Клайпеди, Данцігу й польського коридору. Ясно, що ніхто не хоче війни тільки для війни, але Німеччина хотіла здійснити свої плани також коштум війни. Розходиться про те, чи Росія думає далі збільшувати свої впливи в Європі, Персії, Туреччині та північній частині Китаю. Вона готова закріплювати їх навіть коштум війни.

Черчіль відважився сказати, що "сердечна співпраця з Росією за напрямними ОЗН є неможливою. Хай тоді зєднануться нації, які люблять мир та нехай засудять агресора."

Та покищо, на думку автора, з цього найбільше користає режим генерала Франка, якого англійці й американці не можуть усунути, щоб не піти на руку Сталінові та провідникові французьких комуністів Торезові.

Американський міністр закордонних справ відповів 12.3. на совітський протест в справі Болгарії: Договором у Москві, сказав він, два представники інших демократичних груп мали ввійти до болгарського уряду. Вони мають бути дійсними представниками тих партій, що ще не беруть участі в

уряді, та почати з урядом корисну й лояльну співпрацю. Американський уряд не думає тоді ані не припускає сьогодні цього, щоб та участь опиралася на умови, які не можуть бути взаємно прийнятні обома сторонами. Інакше участь опиралася би на основі, прийнятій тільки одною стороною.

Відомо є, що совітський уряд і комуністичні партії, що є тепер при владі в окупованих країнах східної й південно-східної Європи, коли приймають до співпраці представників інших партій, як це діється в Польщі, Румунії й Болгарії стараться втягнути їх в одну зєднану партію й до одної виборчої листи. В Болгарії представники опозиції представлені в таке положення, не згодні брати участі в уряді. Америка поробила тоді заходи, щоб виконати умови договору в Москві. Тоді совітський уряд запротестував, обвинувачуючи Америку у вимізуванні у внутрішній справі Болгарії і в підбурванні опозиційних партій. Але найбільше гострим моментом в міжнародній політиці було проголошення американського державного департаменту про перемарш совітських військ у напрямі Тегерану й західно-перської границі. Американський уряд зажадав у Москві виваєнь про ці збройні рухи.

Однак цього напруження не зуміло злагіднити інтерв'ю Сталіна для газети "Правда". В ньому совітський диктатор відповів на промову Черчіля у фьулбоні. Чоловік, який від 22 літ кермує з азійським деспотизмом територією, що займає шосту частину світа із 180 мільонів населенням, обвинувачує Черчіля, що ступив на шлях Гітлера. "Дорога, - каже він, - бувшого англійського премєра є великою заохотою до війни проти Совітського Союзу."

Ясно, що тоді суспільство обох світів може подумати, що це такі Черчіля натискають на Туреччину й на Ірак, а війська наслідника Каяя Мальборо полишилися даліше в Персії, напружуючи англо-совітсько-перську угоду зі січня 1942 р. й тегеранську декларацію з осені 1943 р.

Це ві самі збройні сили "британського реакціонера" скупчуються довкруги Триєсту та окупувають при допомозі 600 000 воєнків Балканські краї, обтяжують життя Чаїкаїшека та опускають Мукден так, щоб він упав, хоча б і переходово, в руки китайських комуністів та руйнуючої пожежі і чи був це Черчіль, а не Сталін, що зажадав у Потсдамі дозволу збудувати над Дарданеллями твердиню, що панувала б над Босфором і старою грецькою столицею Константінополем?

Протягом 24. години народи знаходились у горячковім очікуванні драматичного розвитку так бурхливого положення, але ніщо не сталося.

Перський премєр Сугтагер заявив, що не має докладних вісток про рухи совітських військ на його території, та приєднався,

що його поїздка до Москви не досягнула мети. Дипломатичний кореспондент англійського радія з Тегерану говорив про дуже неясне положення, але додав, що не треба привязувати надто великої ваги до алярмуючих вісток, бо рухи військ можуть бути нешкідливими маневрами. Можливо, що з тої то причини до Тебризу в Азарбайджані прибув совітський з'явець змоторизованих військ маршал Баграмян. Дуже гострі коментарі англійських часописів "Дейлі Мейл" і "Дейлі Скеч" поволи злагіднювались і після великих і довгих грімів буря віддалялась. В слідуючих днях відпруження збільшилось. Москва не відповіла на англо-американську ноту в справі Персії, але посилає евакуацію маджурії, що також була предметом одної американської ноти до совітського уряду. Агенція ТАСС спростувала всі вістки про рухи совітських військ у Персії.

Президент Труман на одній пресовій конференції 15.3.ц.р. поспішив заявити, що "не вважає, щоб положення було таке небезпечне, як багато людей думає." Дещо пізніше виявилось, що американський уряд дав Персії й Туреччині заперення, що він їх енергійно піддержить проти всякої агресивної акції, що нарушувала б карту зєднаних націй. Однак саме час зазначилось, що через це американський уряд не думає підписувати чистого вексла, який міг би заохотити обидві країни до спровокування проти себе агресивної акції зі сторони Совітського Союзу.

Що це все означає? Відомо, що ОЗН не дає малим народам ніякої оборони, коли вони загрожіні великими потугами. В дієвості вистарчає, щоб ці останні скористали із свого права вета проти постаюв Ради Безпеки. Отже піддержувати малу націю у границях статуту зі СаН Франціско означає дуже мало. А щоби піддержати її поза тими границями, треба порушити цілу ОЗН.

Росіяни майстрами.

("Оджі" - 19.3.46.) Совітський журнал "Новий час" обвинувачує Англію в стримуванні розвитку демократичних ідей та піддержуванні реакційних тенденцій. Росіяни наводять дев'ять прикладів на своє твердження: В Болгарії Англія підтримує групи ворожі єдиному патріотичному фронтові; пропагує так звані "історичні" опозиційні партії в Румунії; в Італії держить війська генерала Андерса і тим самим займає вороже становище супроти Польщі; охороняє Еспаїнію перед міжнародним протифранкізьким гнівом; у греції при допомозі своїх військ, спеціалізованих у переслідуванні демократичних елементів, підтримує "жахливий хаос"; в Індонезії намагається здушити свободолобні рухи; в Леванті задержує війська в провокаційних цілях; у Персії озброєє проти Совітського Союзу від -

стали племена, Єгипет думає пере-
мити у велику імперію баво-
ни для своєї імперії.

Наразі це москалям вистарчає
час і треба їм признати, що вони
є майстрами в подібних закидах,
Англійський часопис "Дейлі Мейл"
порівнює совітське поступовання
у Персії із поступованням Гітле-
ра в роках 1933 - 39. Кожний крок
починається обіцянками, закликан-
нями, приятними розмовами й догово-
рами, а кінається нарадами та
кві і війська вулицями міст за-
приятують країни. Тому англійсь-
кий часопис питається: "Хто прий-
де на чергу, коли Росія здієнить
своє пляни у Персії? Туреччина,
Додеканез, чи Лівія? Чим більше
хтось їсть, того апетит побільшу-
ється й Персія напевно не насчи-
тить Росію." В останньому часі
багато згадується про "воєнну
добичу", яку Росія зареєструвала
у Маджурії. Совітська "Правда"
писала у зв'язку з тим про брехню
"безличний шахрай". Та поступила
достить необережно, бо один не-
вірчивий американський журналіст
поїхав до Дарфелу в Маджурії, що
є тепер під совітською окупацією,
щоб до справи ближче розглянути.
Він вислав до свого часопису дуже
характеристичний допис, у
якому між іншим пише: "Я довідався
із вірогідних джерел, що вели-
чезну кількість промислового ус-
таткування вивезено як воєнну
добичу із Маджурії до Владивос-
току. Сказали мені, що між ін-
шим 80% машин металургічних за-
водів "Аншан" перевезено під
кінець минулого року на гримдятих
кораблях до Владивостоку. Один
інженер з Дарфелу, який працював
у тих заводах, оповів мені, що
від вересня минулого року працю-
вало там при переносованні важко-
го матеріалу три до чотирь тисяч
чі японських воєнополонних."
Совітський часопис "Боль-
шевик" дає Англії дві, на його
думку, дуже добрі поради: "Пере-
вести радикальну реформу у своїй

політиці супроти Індії, Евакуйова-
ти війська з Єгипту та приєднати
до нього Судан, але з цілковитим
політичним незалежністю. "Це без
сумніву" добрі поради, і відши-
рих приятелів."

Генерал Франко у закордонній
пресі.

У закордонній пресі висува-
ється чимраз більше питань Еспа-
нії та пишеться про становище її
вождя генерала Франка. Італійський
тижневик "Оджі" поміщує статтю
під заголовком "Кавдільо термо-
метром", де згадується, що еспа-
нський дипломат Августин де Фок-
с писав "як червоні співали пе-
ред десятима роками пісеньку, в
якій заявляли, що не хотять бать-
ківщини, а хотять Росію, одначе
тепер на вулицях Мадриду співа-
ють на саму мелодію: "Хочемо
Франка, не хочемо Росію." Далі
часопис стверджує, що Франко зу-
мів зацікавити еспанський Нарід
своєю особою, а до цього причи-
лося міжнародне політичне по-
ложення, як також страх перед че-
рвоними й непереном майбутності,
що є доброзвбров в руках диктато-
рів. "Давніше режим Франка не був
популярним і в порівнянні до Ан-
глії й Америки виглядав занадто
диктаторським. Одначе, тепер по-
ложення цілком змінилися і Франко
виступає головним проти Франції
й Росії. Проти Франції тому, що
там в суїцидстві падає цілком від-
мінний режим, а що до Росії, то
"прихильники Франка дуже добре
пам'ятають червоних, а часів горо-
жанської війни, які воювали й
самі чисельно малили та флян-
гістів, які молилися і в масі
йшли вперед."

Автор статті стверджує даль-
ше, що не лише армія є за урядом
Франка, але також Церква не має
причин виступати проти нього.
Справді перед кількома роками
доля Франка виглядала хиткою в
обличчя Англії, Америки й Росії,
об'єднаних у війні. Одначе тепер

Франко є провідником країни, яка
в більшості заявляє, що не хоче
Росії, цебто комунізму, а це по-
добається й багатьом англійцям,
головно тепер, коли Англія й Рос-
сія не можуть знайти спільної
мови в справі миру. Автор кінає
статтю ствердженням, що "це все
є таємничим грох Франка в тіні
Гібральтару. Його доля може бути
термометром для гарячки, що опа-
нувала світ. Доки Франко не усту-
пає, це означає, що між велики-
ми потугами бракує довіря. Коли
знову Франко підносить голос, це
означає, що він вірить у будуч-
ність."

Інший італійський тижневик
"Темпо" поміщує статтю під заго-
ловком "Франко не має страху", в
якій докладно описує політику
Франка й приходить до висновку,
що частинно Франція, Америка, а
особливо Англія не мають жадного
інтересу, щоб усунути Франка, бо
коли сьогодні на східній частині
Середземного моря Натискає Росія
й англійські позиції в тій части-
ні хитаються, то принайменше
західня частина є спокійною, бо
кавдільо добре сторожить над Гіб-
ральтаром і гарантує їй вільний
перейзд. Чого кращого може бажати
собі Англія?

Щоб не робити Франкові крив-
ди, Англія протриває тому, щоб
Франція представила еспанську
справу перед Радою Безпеки, а
еспанському Народові радить не
налягати надто на усунення
Франка. З того видно, що міжнародна
організація й демократія є дуже
важкими, але інтереси держави є
важніші, - кінає свої міркування
італійський часопис.

Англійська газета "Юніон Джек"
подає повідомлення, що еспанський
уряд прислав Англії ноту, в якій
остерегає перед нагілком, що по-
стала у Франції проти Еспанії. Ця
нота доказує, що ця терористична
нагілку проти Еспанії зорганізу-
вали французькі комуністи.

ЖИВІ РАЙОНІ СВИТІ

Чесько-словацький полков-
ник про УПА.

("Америка" - 16.2.46.) Америка-
нським кореспондентом, що відвідува-
ли східну Словацьку розповідав
словацький полковник Яночик, що
в Бескиді, між Сяноком а Лубко-
вом начислюють 20 000 українських
повстанців Української Повстанчої
Армії, що воює з Червоною Армією.

Вони добре одіті, узброєні
в легку зброю, з тризубом на шап-
ках. Зброя для цієї армії й амуні-
цію, а навіть поживу й одіння
скидають з літаків, а також плат-
ня в американських долларях.

Яночик інформував, що ця
армія є протиросійська й проти-
польська, але чехів і словаків
любить і живе з ними в згоді.

І інші інформатори розказу-
вали, що ця армія числом ще дале-
ко більша. До неї мають належати
литовці, естонці, лотини, а також
різні народи з Кавказу, Грузія
тощо, а скріпляють її що дня де-
зертири з Червоної Армії. Її чис-
ло буде до 80 000.

Полковник Яночик казав, що
ця армія має за ціль створити
вільну, соборну Україну та помо-
гти поневоленим народам в Європі
мати свої держави. З весною її

чинність зростає в десятиразно
рив Яночик.

До весення з Варшави каже,
буцимте українським повстанцям у
Перемислі доставляють поміч так
звана Польська Крайова Армія з
рамени генерала Бора-Коморовсько-
го.

З українського життя в Німеччи-
ні.

("Українець у Франції" - 16.3.46.)

У м. Зальцбурзі та його око-
лицях, де кількість замешкалих
по таборах, чи на приватних меш-
каннях українців досягає 6 000,
налагодилося культурне життя.
Регулярно працює українська гім-
назія, що має всі класи, кілька
народних шкіл, жваво йде навчан-
ня на курсах англійської мови, на
шоферських курсах тощо.

На загальних сходках укра-
їнського вчительства засновано
Учительську Громаду, що своєю зав-
данням поставила зорганізувати
українських учителів в америка-
нській зоні Австрії та вести куль-
турно-освітню працю і виховну ро-
боту серед українського населення.
Виводить український щоденник
"Останні Новини" та тижневик "Но-
ві Дні". Хорова капеля налічує 70
співаків. Місцевий український на-

ціональний театр поставив ряд
клясичних пєс, серед них "Натал-
ку Полтавку" та "Шазара Стодолу"

Безі про права українців.
("Українець у Франції" - 16.3.46.)

Українська делегація на зїзді
Об'єднаних Націй у Лондоні в міс-
ті до Ради Безпеки, домагалась
від Англії відкликання її військ
з Індонезії. Делегат України Дмит-
ро Мануїльський, обвинувачував
В. Британію в тому, що вона вмішу-
ється у внутрішні справи Індоне-
зії та тримає там війська, щоб
здешувати самостійницький рух і
здійснювати імперіалістичні цілі.

Англійський міністр Бевін, у
відповідь Мануїльському, сказав
таке: "Це є брехня, цебто ми на-
пали на Індонезійців."

Далі Бевін заявив, що інде-
зійці мають далеко більші права,
як українці в Совітському Союзі.

Англійська газета "Ді Нотісгам
Ів'нінг Ньюс" з дня 19.2.ч.р. по-
містила таку замітку:

"Нехай український делегат п.
мануїльський зробить лад у своїй
хаті, заки проголосить, щоб яку
небудь комісію вислати до Індоне-
зії. Мені відомо, що українських

збігців, в числі І мільон силою перевозять до Росії, а так само й переселенців. Може б це проследила комісія."

Короткі вісті

("Америка" - 29. I. 46.) Свіські джерела подають такі вісті з України:

— В районі міста Києва закінчено будову півторакилометрового залізничного моста, з нього Німцями.

— В Одесі виготовили архітектурні проєкти колгоспних домів для степової частини України.

— В Києві почала працювати фабрика цукорків ім. Карла Маркса, як теж пішли в розпродаж цигаретки "Жовтень".

— У Вінниках, Львівської області відбудовано фабрику цвяхів, у Костополі, Рівненської області скляний завод.

— Заповідають, що фабрика взуття в Полтаві відновила свою

працю * буде незабаром випускати 3.200 пар взуття на добу.

("Українець у Франції" - 16.3.46.)

— Дніпрогес, найбільша у світі електрична гідростанція, почне працювати в травні або червні ц.р.

— На Україні є тепер І 200 000 сиріт.

— 320000 українців з земель Надсяном і Лемківщини переселено на Україну від початку червня до листопада 1945.р.

Дорогого

Дня 26.3.46. завітав до нашого табору високодостойний Гість з Америки о. др. Кушнір, президент Українських Допомогових Комітетів за океаном. Дорогого Гостя зустріли усі старшини, підстаршини * стрільці, а командир табору полк. Долинський привітав його короткою промовою та хлібом - сіллю.

Вечером відбулися інформативні сходи з участю Дорогого Гостя. Полк. Долинський в ім'я цілого табору в коротких та змістовних словах привітав високодостойного Гостя, як першого з океанських українців, який став в наших обороні та поспішив до нас з допомогою та зі словами розради. Описав командир табору оповів про тяжкі наші переживання в часі праці совітської репатріаційної комісії та про тверду поставу наших таборників, які вирішили, що тепер не час повертати до

нашої батьківщини, а мусимо лишитися на еміграції, щоби пропагувати нашу ідею та висвітлити фактичний стан, який панує на рідних землях. Рівночасно ми мусимо здобувати знання та навчитися якогось фаху, щоби не бути для нікого тягарем. Кожний з нас з цілого серця бажає вернутися на рідні землі, але це наступить тільки тоді, коли принесемо волю скатованій матері й ми за цю волю готові пролягти свою кров та віддати своє життя. Український народ не може загинути, але буде боротися, щоби здобути собі права та знайти завершення наших змагань у Вільній Соборній Українській Державі.

Описав забрав голос Достойний Гість о. др. Кушнір, який привітав усіх таборників, у лиці зібраних, а особливо представників табору, як генерала Крата, полк. Долинського та інших. Рівночасно він передав бранцям привіт від усіх зорганізованих українців за океаном, як також від українців на еміграції в інших державах. Описав промовець запізнав присутніх зі станом канадської та американської еміграції. Американська еміграція триває уже понад 70 літ, а канадська та полуднево - американська біля пів віку. Вони всі розвивалися різними шляхами та підпадали різним впливам. Однак, тепер зайшла значна зміна. Українці зрозуміли велику силу єдності, співпраці та солідарності, і знайшли спільну мову в цілі обідняння всієї заморської еміграції. Уже незадовго перед першою війною вони зрозуміли важливість хвилі, що буде рішати долю України. По війні вони удалися до Східно-Франциско, щоби поінформувати світ про українське питання. Їх праця завершилася успіхами, й за це накинудася на них московська преса й радіо. Однак, в їх обороні стала не лише вся українська преса, але також державні чинники Америки та Канади і їх преса та змусили ворогів замовчати.

Торкуючись нашої еміграції, о. др. президент Кушнір заявив, що бажаючим українських організацій у Новім Світі є, щоби вона була масовою, плановою та зорганізованою, щоби вона не йшла манівцями та не витрачувала дуже багато часу та енергії на марно, бо жаде народ на світі не мав більше гірких досвідів та розчарувань як український, і ми не сміємо блудити, але відразу приступити до зорганізування нового життя. Далі він підкреслив, що українська еміграція є життєздатною та сильною духом і щасливий буде той край, який прийме українців на імміграцію.

Описав шановний Гість з великим знанням міжнародних питань горкував теперішнього політичного положення. Остає світowa війна, сказав він не зуміла розв'язати ані одного питання, за які кілька літ пролилася стільки крові та частини Європи перемінялася в цілковиту руїну. Світ тріщить у своїх основах, бо немає мужа, який зумів би розв'язати всі спірні питання та забезпечити світові сталій мир. І так виглядає, що коли на об'ятання війну треба було чекати 25 літ, то беручи під увагу великий розвиток техніки, на слідує війну доведеться чекати не більше п'яти літ. О. др.

Кушнір заявив, що у слідує війні виграє той народ, який буде морально міцний, зєднаний і овіяний силною ідеєю. І якраз таким являється тепер український народ. Українська справа зацікавила всі світові чинники й вона стала найбільш пекучою. Українська еміграція своєю працею та єдністю здобула собі уже провідне місце серед емігрантів і дає запоруку, що на будуче буде кращою від інших під кожним оглядом.

Як заявив шановний гість, він повертається до Америки з переконанням, що нова українська еміграція в Європі є морально надзвичайно міцною, ідеологічно одностайною та сміливо дивиться у майбутні бурхливі дні, що мусить принести здійснення наших ідеалів та бажань. На завершено присутні з ентузіазмом відспівали національну гімн. Описав забрав голос один з перших відвідувачів нашого табору о. др. Вадрик з Риму. Він в палих словах підкреслив значний поступ нашого табору та велику солідарність усіх українців у Італії. Закінчив свій виступ твердженням, що наш табір стався "лицем" спільного зусилля української душі. Крім цього о. президент радо відповідав на питання присутніх і збори закінчилися окликом "Слава Україні!" та відспіванням молитви за Україну.

На другий день відбувся концерт в честь Достойного Гостя, на який прибув також англійський командант табору. Програму виступили пісні у зиконанні хорі Гумілівича та дві пісні церковного хору п. Гаврилюка. У програму ввійшли також національні танки, кuartет при співучасті бабдури та сольо спів п. Пасіки. Усі присутні відспівали "Бо війна війною!" На закінчення о. др. Кушнір висловив подяку англійському командантові в українській та англійській мовах за правдиву людяну опіку над табором.

Дня 18.3.1946.р. почалось навчання на нових курсах рільничої школи, де навчається 1044 особи. Під цю пору в рільничій школі ведеться п'ять курсів, які охоплюють такі ділянки сільського господарства: садівництво з городництвом, пасічництво, тваринництво, молочарство й сільсько-господарське промисловість.

Навчальний матеріал, який розплянова на п'ять курсів, своїм об'ємом та рівнем наближено до програми середньої рільничої школи. Завданням рільничої школи є випускати кваліфікованих рільничих фахівців, які своїм знаннями могли б доприв'язати рільників західно-європейських країн, де аграрна культура стоїть значно вище, ніж у нас в Україні.

Зорганізовано також загально-рільничий курс, який має завданням підвищити знання широких мас нашого селянства.

На попередніх курсах навчалось 459 курсантів, які від дня 25.2. до дня 2.3. склали іспити. Позитивно склали іспити 343 курсанти, вони одержали посвідки і вписались на інші курси, щоби доповнити свою фахову освіту. Не склали іспитів 116 чол. Вони перестали бути курсантами рільничої школи.

Дня 4.3. почались нові вписи на слідує курси. При вписах кандидати виконували контрольні роботи з української мови й арифметики. Було 1140 охочих вписатися на курси, але лише 882 показали здібними користати з викладів, проте з причини обмеженого числа місць прийнято лише 710 нових курсантів. Крім фахових предметів у рільничій школі введемо також загально-освітні предмети: релігія, українська мова, географія України, математика, книговедеження та англійська мова.